

Kolláth György

Bagóleső

Rám is igaz a mondás: a dohányzásról leszokni a legkönnyebb dolog a világon, nekem már tizenötször sikerült. E dilemmával szembekerül a honi felnőtt (?) lakosság egyharmada is, ha jó munkahelyen kíván elhelyezkedni, dolgozni. A minap az EU Bizottság, s esélyegyenlőségi (!) biztosa bedobta az égő csikket a nagypolitika hamutartójába. Úgy foglaltak állást, hogy nem kifogásolható, ergo nem hátrányos megkülönböztetés az, ha álláshirdetés úgy szól: dohányosok kíméljenek. Igazuk volt, sokan kifüstölnék ezért őket.

Rég volt annyi riadt félreértés, célzatos félremagyarázás, mint van dohány-ügyben – megtétezve a közbeszéd általában téves diszkrimináció-ellenes hivatkozásaival, sőt hadjárataival. Két véglet: akkor most diszkriminálni fogják egyes munkahelyeken a nemdohányzókat is, avagy, ezen túl bárki kirúgható, leépíthető egy közhivatalból is azon a címen, hogy notórius bagózó?! Nos, nem!

A tárgyilagos megközelítés szétválasztja a közjog és a versenyszféra világát. A magyar alkotmány 70. § (6) bekezdése szerint minden állampolgárnak joga van ahhoz, hogy rátermettségének, képzettségének és szakmai tudásának megfelelően közhivatalt viseljen. Nincsen negyedik vagy ötödik feltétel, így akár láncdohányos is lehet országgyűlési vagy helyi képviselő, polgármester, bíró, ügyész, számvevő, tűzoltó és katona. A vadakat terelő juhász határeset – látjuk majd, miért.

Az alkotmány szerint minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit sem lehet önkényesen megfosztani. Az emberi méltóság egyik leágazása az önrendelkezés. A dohányzás alkalmasint az önrendelkezés része, bár ezt a passzív dohányosok okkal-joggal vitatják. Dohányzáshoz fűződő alkotmányos, illetve emberi jog nincsen, ráadásul a füstölgő szabadsága legfeljebb odáig (illetve, odáig már nem) terjedhet, ahol a másik ember tiszta levegőt igénylő szabadsága kezdődne.

Alkotmányos szabály az átfogó diszkriminációs tilalom, amely az „egyéb helyzet szerinti különbség-tétel” is elutasítja, tiltja, ám az „esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedéseket”, azaz a pozitív diszkriminációs lépéseket támogatja. Hogy jönnek össze ezek dohány-fronton?

A foglalkoztatások szűk körében nem önkényes, hanem garanciális értékű lehet a teljes dohány-tilalom. Tekintve, hogy a dohányos stressz-helyzetben önkéntelenül rágyújt, egyes státuszokra csak olyan személy lehet alkalmas, aki nemdohányzó. Lőporgyári munkás, légikisasszony, steril környezetben, szkafanderben dolgozó ember legyen garantáltan füstmentes, s ha kell, ezt külön is fizessék meg neki. Helyes, ha a munkaadók elismerik, jutalmazták nemdohányzó dolgozóikat (pl. pótszabadsággal, sportpálya-bérlettel). Többek közös érdeke, hogy támogassák a leszokást választó személyeket, akciókat. Megéri, sőt megérné a társadalombiztosítónak is. Az ezzel ellentétes gyakorlat öngól, rossz üzenet. E körben elvben mindegy, hogy köz-, vagy magánfoglalkoztatóról beszélünk-e.

A piacgazdaság munkajogának – elvileg szabad szerződési rendszerének – világában azonban már minden költség számít. Az is, ami úgy keletkezik, hogy a dolgozó munkaideje 10-12 %-át elfüstöli. Ezen nem sokat változtat, ha néhol le kell, másutt nem muszáj ledolgozni a kieső időt. Csengő tétel az is, ha külön füstös munkaszobát, speciális dohányzó helyiséget kell kialakítani, levegőcserélő berendezéseket kell felszereltetni, netán meg kell osztani az épület bizonyos részeinek használatát, hiszen ahová bárki beléphet, ott tilos füstölni, ahol meg füstölnek, korlátozott a ki-bejárás. A dohányzás infrastruktúrájának kialakítása egy nagyságrenddel dobhatja meg a cég költségeit. Ha ezt a tulajdonos nem vállalja, ésszerű gazdasági számítást követ, tehát nem diszkriminál. Amit nem biztos, hogy megtehet: ha egyszer már tudottan, dohányosként vette fel a dolgozót, majd elnézte annak benti szabályokat nem sértő füstölgését, rendkívüli felmondással aligha rúghatja ki most azon az alapon, hogy bagózik. Leépítésnél viszont a többi szabályt is megtartva, kezdheti vele a sort.

Semmi gondom azzal, hogy bagó-párti civil szervezeteknek nem tetszik az EU állásfoglalása. Megütkezéssel nézem viszont azt a műhibát, hogy ugyanezt az önmagának ügyeket prezentáló egyenlő bánásmódi hatóság embere kifogásolja. A nikotin-sárga körökre kell csak nézni, illetve koppintani, ha túlteng a negativista, állami-közhatalmi buzgóság.

Sajnos, a közfelfogás majdnem minden jogot érintő eltérés esetében diszkriminációt kiált. Téved. Jogilag tiltott hátrányos megkülönböztetés csak akkor áll fenn, ha az eltérésnek (esetünkben a dohányosok és az antinikotinisták közt) nincsen a tárgyilagos megítélés szerint ésszerű indoka, azaz, ha önkényes. Továbbá, ha a megkülönböztetés egymással összehasonlítható csoportokra vonatkozik, s az azokon belül lévőket az emberi méltósághoz való jog, vagy más alapjog sérelmével választják ketté. Nota bene: sosem a passzív dohányos zavarja a cigarettázót, hanem fordítva, tehát a dohányzók esetében élből diszkriminációt sérelmezni álságos és hibás.

Az állam ne kívánja kiverni a cigit az ember kezéből vagy szájából. Okos szóval, a leszokás támogatásával, adópréssel, a szabálykövetés reális engedelmével és persze szankcionálással is érje el inkább, hogy a bagósnak magától legyen elege önnön szenvedélyéből. A dohányzás az önsorsrontásnak a törvény által nem tiltott, csak korlátozott formája. Ne tessék azzal jönni, hogy akkor a pia, a cukor, a levegő, a csapvíz is árt, le azokkal is, vagy hagyják békén a füstölgőket! Egyik ártalmat nem menti és nem kisebbíti, hogy van másik. Lélegezni, vizet inni muszáj: cigizni nem létszükséglet.

A szerző alkotmányjogász, ügyvéd